

Samenvatting

Rondom het onderwijs bestaat een 'schil' van dienstverleners die op allerlei manieren het onderwijs ondersteunen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om methodemakers, toetsontwikkelaars, adviseurs, trainers, projectaanjagers en onderzoekers. Deze educatieve dienstverlening en de verhouding tussen dienstverlening, overheid en onderwijspraktijk zijn in beweging. Waar educatieve dienstverlening voorheen centraal door de overheid aangestuurd werd, kiezen scholen nu zelf welke diensten en producten zij waar afnemen. De overheid is zoekende in haar rol en wil weten hoe educatieve dienstverlening kan bijdragen aan duurzame kwaliteit en innovatie in de onderwijspraktijk.

Educatieve dienstverlening als afstemmingsvraagstuk

De Onderwijsraad beziet educatieve dienstverlening als afstemmingsvraagstuk tussen vraag en aanbod en constateert dat deze lang niet altijd goed op elkaar aansluiten. De moeizame afstemming tussen vraag en aanbod komt grofweg door vier knelpunten die per terrein van educatieve dienstverlening kunnen verschillen. Momenteel zijn op het terrein van leermiddelen enkele grote spelers actief, terwijl op andere terreinen sprake is van een versnipperd aanbod. Deze versnippering heeft als gevolg dat zowel scholen als de overheid onvoldoende inzicht hebben in de kwaliteit en doelmatigheid van de afgenomen diensten en producten. Scholen worstelen daardoor met het kiezen van het best aansluitend aanbod en de overheid heeft moeite om op stelselniveau inzicht te krijgen in de successen van en gebreken in de educatieve dienstverlening. Ook is het voor scholen vaak lastig de juiste ondersteuningsvraag te formuleren en bestaat de neiging tot het verkiezen van kortetermijnoplossingen boven duurzame oplossingen.

Stimuleer als overheid co-creatie van educatieve diensten en producten

Afstemming tussen vraag en aanbod kan centraal gestuurd plaatsvinden, via de markt, of via co-creatie tussen vragers en aanbieders. De raad acht co-creatie de meest vruchtbare weg om tot duurzame kwaliteit en innovatie in het onderwijs te komen. Hij hanteert een brede opvatting van co-creatie: het kan gaan om samenwerking of partnerschap binnen de eigen school of scholengemeenschap, met andere scholen of besturen, met profiel- en sectororganisaties, met kennisinstellingen en met commerciële aanbieders van dienstverlening. Hoewel er verschillende goede voorbeelden en ervaringen zijn, vindt co-creatie nog te weinig op structurele wijze plaats en ontstaat het niet in voldoende mate vanzelf vanuit scholen en aanbieders. De overheid heeft volgens de raad dan ook een taak om co-creatie actief te bevorderen. Co-creatie draagt namelijk bij aan eigenaarschap over wat wordt ontwikkeld en maakt dat het aanbod beter aansluit bij de behoeften van de lokale onderwijspraktijk.

Voor het welslagen van co-creatie is het van belang dat alle betrokkenen een gelijkwaardige inbreng hebben. De raad constateert dat de positie van leraren in educatieve dienstverlening versterking behoeft om een evenwichtige inbreng van alle betrokkenen te realiseren. Hij beveelt daarom aan het eigenaarschap van leraren te versterken. Daarnaast moeten regionale en landelijke netwerken vragen van leraren bundelen, aanbod van diensten en producten inventariseren en uitwisseling mogelijk maken. Ten slotte moeten schoolleiders een lerende cultuur stimuleren en faciliteren om de positie van leraren in dienstverlening te versterken.

Om co-creatie te laten ontstaan en te laten slagen, zijn verbindingen nodig: mensen, netwerken of organisaties die verschillende werelden van binnenuit kennen en deze bij elkaar brengen. Zij brengen de vraag van scholen en het aanbod van dienstverleners samen en spelen een cruciale rol in kennisdeling en -benutting. Hiervoor moeten zij goed toegerust en gepositioneerd zijn.

De overheid kan de positie van leraren versterken en verbindingen tussen onderzoek en praktijk verstevigen door toegang tot onderwijsonderzoek te faciliteren. Daarnaast beveelt de raad de overheid aan terughoudend te zijn met de inzet van tijdelijke subsidies, die marktverstoring kunnen werken en alleen onder bepaalde voorwaarden bijdragen aan duurzame kwaliteit en innovatie. Wel kunnen subsidies als 'zaaigeld' ingezet worden om innovaties op gang te brengen waar (mede vanwege het kortetermijndenken in educatieve dienstverlening) nog geen aanbod voor bestaat en scholen (nog) geen vraag zien. Na gebleken succes kunnen deze opstartsubsidies opgenomen worden in de reguliere bekostiging.